

BACKGROUND REPORT

PRAGUE PRAŽSKÝ
STUDENT STUDENTSKÝ
SUMMIT

UNESCO

Svoboda informací

1. Úvod

Jedním ze základních lidských práv, uznaných na mezinárodní úrovni ¹, je právo na svobodu přesvědčení a projevu ²; toto právo *nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení*, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na státní hranice.

Nicméně v dnešní době se informace samotné staly až strategickou komoditou, která znamená moc a která může mít negativní i pozitivní projevy. Díky všem druhům medií je dnes rychlost šíření informací přirovnávána až k rychlosti světla, ne vždy ale státní orgány či vlády chtějí, aby lidé věděli vše. Proto dochází k cenzuře jak tisku, tak internetu, jsou umlčovány protestující davы i jednotlivci. Dochází tedy k omezování lidských svobod, nicméně otázkou je, zda by tyto svobody měly být opravdu absolutní a tedy neomezené.

Svoboda slova neznamená pouze samotnou svobodu projevu, ale také svobodu informace a myšlenky přijímat, vyhledávat a rozšiřovat jakýmkoli způsobem, bez ohledu na použité prostředky. Tyto svobody jsou úzce spjaty s konceptem svobody myšlení. V praxi není svoboda projevu v žádném státě absolutní a běžně podléhá omezením, například v případě dětské pornografie, hanobení národa a rasy, šíření toxikomanie, pomluvy, popírání holocaustu, nakládání s osobními údaji apod. Výrazným omezením této svobody mohou být i tiskové zákony, které představují významný prvek ovlivnění médií politickou vůlí.

Právo na svobodu projevu je zakotveno jako lidské právo v článku 19 Všeobecné deklarace lidských práv a v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech (ICCPR). ICCPR definuje právo na svobodu projevu jako "právo zastávat svůj názor bez překážek. Každý má právo na svobodu projevu"³⁴. Svoboda projevu je navíc zakotvena v evropských, amerických a afrických regionálních úmluvách o lidských právech.

1.1. Historie svobody projevu

Právo svobodného projevu můžeme nalézt již ve středověkých dokumentech, konkrétně např. v britské *Magna charta libertatum* z roku 1215. Dalším důležitým dokumentem upravujícím svobodu projevu byla slavná Deklarace práv člověka a občana, vytvořená během Velké francouzské revoluce, z níž poté vycházelo mnoho dalších dokumentů, které toto právo taktéž obsahovaly. Dodnes je obecně akceptován model svobody projevu britského filozofa a ekonoma Johna Stuarta Milla, který zahrnuje jak právo rozšiřovat, tak vyhledávat a přijímat informace a myšlenky.

---

¹ Všeobecná deklarace lidských práv, OSN, r. 1948.

² Všeobecná deklarace lidských práv, článek 19, OSN, r. 1948.

³ Dokumenty, Úvod do lidských práv, www.lidskaprava.cz/student/.

⁴ All Business Recommends, www.allbusiness.com.

2. Svoboda tisku

„Svoboda tisku je jedním z nejdůležitějších základů demokratického státu. Bez svobody tisku by se asi každý stát stal samoobsluhou pro politiky.“⁵

Pod pojmem svoboda tisku rozumíme nejen možnost vytvářet, ale i rozšiřovat informace, které uznáme za vhodné. Ne vždy se nám ale tohoto práva dostává a existují státy a režimy, které je přímo potlačují. OSN hovoří o svobodném tisku jako o základním lidském právu a považuje ho za oporu demokracie. Zastrásování, věznění nebo cenzuru vyjmenovává jako případy, které svobodu tisku ohrožují⁶.

2.1. Aktuální stav

Na konci roku 2010 známá novinářská organizace „Reportéři bez hranic“ vydala svoji každoroční statistiku. Ve světě bylo při výkonu povolání zabito 57 novinářů. Nejvíce (11) jich přišlo o život v Pákistánu. Sedm žurnalistů zahynulo v Iráku a stejný počet v Mexiku. Mezi nejnebezpečnější země se zařadilo také Somálsko. K únosům i zabíjení novinářů dochází nejčastěji ve válečných zónách. Unášení jsou zpravidla reportéři velkých agentur. Novináři ze zemí konfliktu obvykle dopadají hůře⁷.

Dalšími metodami nátlaku jsou samozřejmě vydírání, únosy či zastrašování novinářů ať už soukromými organizacemi, či státními orgány. Nejhorší situace pro svobodu tisku je dnes v KLR, Čínské lidové republice, či v některých afrických státech, nicméně lehké to nemají ani například novináři na evropském Balkáně.

2.2. Právní zakotvení

Svoboda projevu či svoboda vyjadřování jsou zakotveny v mnoha mezinárodních a regionálních úmluvách jako základní prvek lidských práv. Konkrétně například v článku 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech⁸, článku 10 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁹, článku 13 Americké

⁵ Ladwig, U.: Základny a svoboda tisku, aneb Největší nebezpečí hrozí čtvrté mocnosti v demokratickém státě od těch, kterých se neptají..., r. 2007.

⁶ Windhoekská deklarace, OSN, r. 1991.

⁷ Reporters without borders, r. 2010.

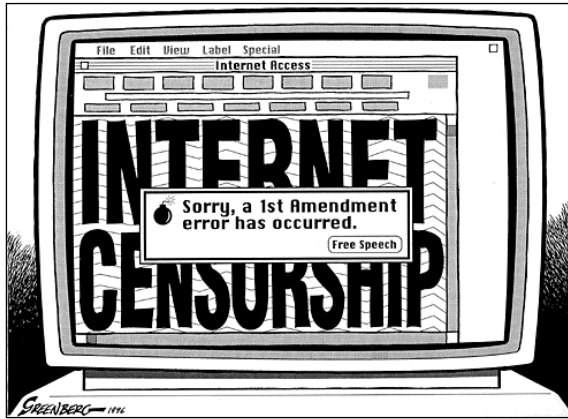
⁸ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, r. 1966, www.lidskaprava.cz/uploads/03_dokumenty/04_uvod/01_ICCPR.pdf.

⁹ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, r. 1950.

úmluvy o lidských právech¹⁰ a článku 9 Africké charty lidských práv a práv národů¹¹. Většina států má toto právo také zakomponováno ve svých ústavách. V České republice se jedná o článek 17 Listiny základních práv a svobod¹².

3. Svoboda internetu

Od sedmdesátých let minulého století se v Americe pomalu začal objevovat nový fenomén lidské komunikace, a sice Internet. Přinesl nové, nevídané možnosti, a také „novou výzvu“ režimům zarputile bránícím svým občanům dozvědět se, co se děje za hranicemi nebo jaká je situace v jejich vlastní zemi.

Obecně se právo svobody projevu vztahuje i na internet, ale cenzura a ovlivňování jeho obsahu už nemají stejnou podobu jako u regulérního tisku. Příspěvatelé jsou lidé z celého světa a není možné je všechny nějak zastrašit. Proto se k cenzuře přistupuje v zásadě dvěma cestami. Méně rozvinuté země mohou k cenzuře přistoupit jednoduše tak, že v zemi nebudou internet podporovat, tedy valná většina občanů se k němu nedostane, a pokud ano, tak jen s velmi omezeným obsahem, tím pádem bez možnosti zjistit „závadné“ informace. Takovými státy jsou například Myanmar, Kuba, KLDK a další.

Ve vyspělejších zemích je tento problém sofistikovanější a řeší se pomocí tzv. firewallů¹³. Ty potom zabraňují přístupu na určité domény (např. izraelská doména .il ve Spojených arabských emirátech), servery (Facebook v Sýrii), webové služby a aplikace či specifická slova nebo události (Náměstí Nebeského klidu v Číně). Ve všech případech trpí svoboda informací, nicméně jsou zde i případy potlačování nebezpečné toxikomanie, či pornografie, které již tak sporné nejsou.

3.1. Úroveň svobody internetu v jednotlivých zemích

Na tomto grafu můžete vidět, jak moc jednotlivé režimy omezují uživatele v „surfování“ po internetu. Čísla za názvem států vyjadřují bodové hodnocení

¹⁰ Americká úmluva o lidských právech, r. 1969.

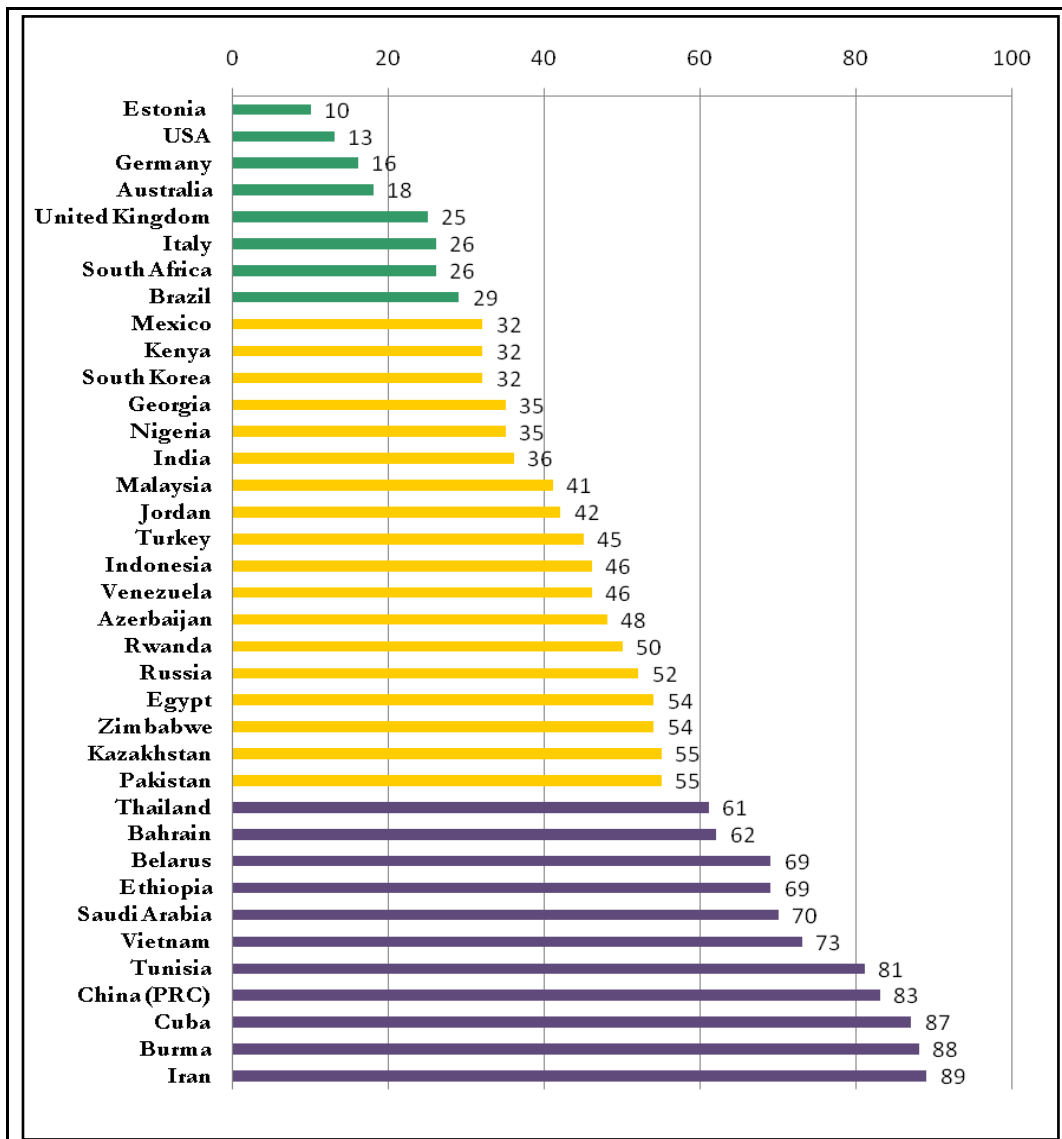
¹¹ Africká charta lidských práv a práv národů, r. 1981.

¹² Listina základních práv a svobod, Česká republika, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

¹³ Termín firewall in Firewall: Obrňte své počítače, <http://pctuning.tyden.cz/software/ochrana-pocitace/>

svobody na internetu dle organizace Freedom House. Platí, že čím méně bodů, tím větší svoboda internetu.

Zdroj: Freedom House; Freedom on the Net 2011

Zelená barva: žádná cenzura; žlutá barva: částečná cenzura; fialová barva: cenzurován
Čísla označují záporné body hodnocení svobody internetu ve stupnici 0-100 bodů

4. Evropa

Evropa jako starý kontinent má v legislativních úpravách svobody projevu a tisku nejdelší tradici. Již v roce 1766 byl ve Švédsku přijat *Freedom of the Press Act*¹⁴, který jako první poskytoval ochranu proti ovlivňování médií. Zákony, věnující se

¹⁴ Staples, W. R., Encyclopedia of privacy. Westport, r. 2007.

svobodě informací následovaly také v ostatních evropských státech a dnes bychom mohli označit Evropu za nejvíce vstřícnou jakémukoli názoru či myšlence.

V současné době v Evropě fungují instituce jako *Internet Watch Foundation*¹⁵

(britská nevládní organizace), které ve spolupráci se státními orgány a policií vyhledávají na internetu závadný obsah (především dětskou pornografii) a servery, které ho poskytují. Tento závadný obsah je potom filtrován firewally a dalšími podobnými systémy.

Jistá cenzura tedy existuje i v západní a střední Evropě, nicméně není politického rázu, ale má bránit obyčejné uživatele před zmíněnou dětskou pornografií, šířením toxikomanie či projevům nenávisti proti určitým skupinám obyvatelstva. Výjimku tvoří Německo a Francie, které filtrují také stránky zpochybňující holocaust¹⁶.

Jiný postoj bohužel zastává Evropa východní společně s Balkánským poloostrovem, kde svoboda tisku a medií pokulhává. Většina obyvatel regionu žije v režimech, které jsou označovány jako více či méně omezující svobodu projevu. Tím pádem informace, které denně dostávají, bývají zkreslené, nepřesné či úplně zmanipulované. Pravdivé informace jsou často šířeny v rámci různých komunit a společenství, které za to ovšem mohou být také penalizovány.

Na základě průzkumů nezávislé organizace *Freedom House*¹⁷ je situace nejhorší v Bosně a Hercegovině, Bulharsku, Srbsku a ideální není ani v Chorvatsku. Průzkum informuje, že na denním pořádku jsou zde únosy, vydírání či fyzické násilí na novinářích. Místní nezávislá mediální organizace SEEMO¹⁸, sdružující novináře v regionu, upozorňuje například na bosenskou televizi *Alternativna Televizija*¹⁹, které nebylo místní politickou stranou dovoleno vysílat výsledky voleb.²⁰

Dále v rámci každoročně vydávané zprávy *Internet Enemies*²¹, publikované *Reporters Without Borders*²², je jako stát s médii pod dozorem státní moci uváděno Bělorusko, které během roku 2010 zavedlo silné restriktce internetu a vyznačovalo se silným

¹⁵ Internet Watch Foundation, www.iwf.org.uk.

¹⁶ Internet Censorship, Časopis GOOD, www.good.is/post/, 2008.

¹⁷ Freedom House, www.freedomhouse.org, since 1941.

¹⁸ SEEMO, The South and East Europe Media Organisation, since 2000.

¹⁹ Alternativna Televizija, www.atvbl.com.

²⁰ SEEMO, Political Party Places Reporting Ban on TV Channel in Bosnia and Herzegovina, 2010.

²¹ Internet Enemies, Reporters Without Borders, march12.rsf.org/i/Internet_Enemies.pdf, r. 2011.

²² Reporters without borders, en.rsf.org.

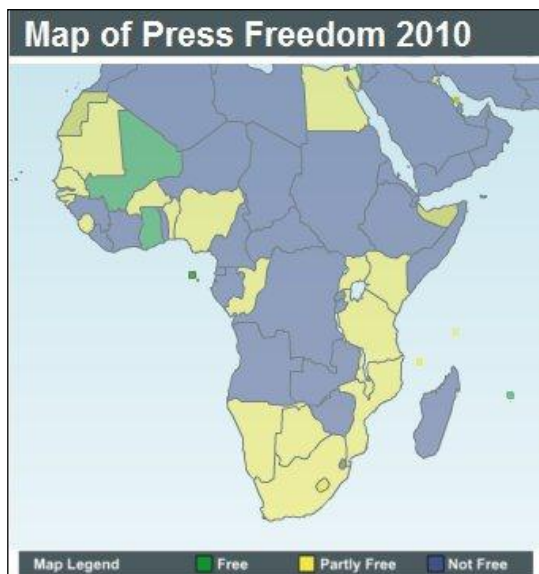

tlakem na novináře během voleb Alexandra Lukašenka, jehož zpráva mimo jiné označuje za „posledního evropského diktátora“²³.

5. Afrika

V Africe je situace poněkud složitější. Některé země často stojí před daleko vážnějšími problémy, než aby se mohly zabývat zajišťováním svobody projevu. Nicméně v roce 1981 vznikla Africká charta lidských práv a práv národů²⁴, jako první krok k jejímu právnímu zakotvení

5.1. Subsaharská a jižní Afrika

Tento region za poslední roky zaznamenal největší zhoršení svobody projevu z hlediska celého světa. Avšak situace zde ani předtím nebyla moc příznivá. Ve valné většině států není dodržována svoboda tisku²⁵ a zároveň jsou řazeny do kategorie těch největších omezovatelů svobodného internetu, mezi tzv. Internet enemies²⁶. Lidé zde nemají buď žádný, nebo velice omezený přístup k informacím a velkou pomoc neposkytují ani mnohé nezávislé organizace.

V Rovnické Guinei, Eritrei a Zimbabwe²⁷ jsou vládní zásahy proti novinářům, umělcům a lidem v opozici vůči režimu stejně běžné jako jejich věznění či vydírání. Nicméně především v Zimbabwe se situace začíná zlepšovat díky demokratizujícím vládním krokům a programům. Podobně je na tom také Mauritánie a Keňa, kde svoboda projevu rovněž stoupá.

V rámci afrického kontinentu představuje jeho jižní část tu nejméně cenzurovanou. Příkladem ostatním africkým státům jde Jihoafrická republika, kde cenzura dosahuje nejnižší míry a v rámci subsaharské Afriky je svoboda slova dodržována také v Ghaně a Mali.

²³ Viz 15, strana 59/103.

²⁴ Africká charta lidských práv a práv národů, r. 1981.

²⁵ Freedom House, Press Freedom, r. 2011.

²⁶ Internet Enemies, Reporters Without Borders, march12.rsf.org.

²⁷ Freedom House, Press Freedom; Equatorial Guinea, Zimbabwe, Eritrea; r. 2010.

5.2. Blízký východ a severní Afrika

K této části připojujeme také oblast Blízkého východu, která vychází takřka ze stejného kulturního a politického dědictví jako oblast Maghrebu, tj. muslimských zemí severní Afriky.

Obecně jsou muslimské severoafrické státy považovány za oblast s nejmenší svobodou projevu vůbec. Ačkoli je zde právo na svobodu projevu zakotveno v několika ústavách, jeho dodržování je naprosto potlačováno ať už samotnými vládami, či jinými státními institucemi. Světlou výjimku tvoří Egypt, kde represe vůči svobodnému projevu, ať už novinářů, umělců či lidu obecně, nejsou tak silné, ovšem i zde je míra cenzury z rukou režimu značné. Tato situace se prozatím mnoho nepozměnila ani po nedávném převratu.²⁸

Také v oblasti internetu si tyto státy pro své cenzurování vydobily nechvalnou pověst. Sýrie filtruje servery YouTube, Amazon, Hotmail, pro-kurdské stránky²⁹ a pokud se chcete připojit na Facebook, musíte buď ze sousedního Libanonu, nebo přes libanonské internetové podsvětí. Skoro ve všech muslimských zemích jsou také filtrována hesla, která souvisí se sexem, nahotou apod.³⁰ Dále Spojené arabské emiráty blokují veškeré izraelské domény končící .il. Naopak Izrael v žebříčku svobody projevu neustále stoupá³¹. Problém ovšem vyvstává v okupované oblasti Palestiny, kde je situace svobody slova velice špatná.

Zajímavou změnu ovšem zaznamenaly státy tzv. Arabského jara, kde v souvislosti se změnou režimů a částečným uvolněním cenzury svoboda slova znovu stoupá. Už v počátcích revolucí byla média a především internet „hybatelem mas“, kdy např. na Facebooku vznikaly protirežimní skupiny, plánovaly se demonstrace a organizovala se podpora ať už místní, tak i ze zahraničí. Zářivými příklady tohoto fenoménu byly především nedávné převraty v Egyptě a Sýrii. V současné době se spíše jedná o prozatímní uvolnění, které do budoucna není jisté. Nutno zmínit také možnosti komunikace na internetu, které využívají rebelové v Libyi. Svobodný internet představuje tedy i možnou zbraň lidu proti násilí na něm páchaném.³²

6. Střední a Jižní Amerika

Mučení, únosy a vraždy novinářů jsou ještě nedávnou minulostí Latinské Ameriky. Ani dnes však není situace taková, jakou bychom si přáli. Přes veškerá uvolnění represí ze strany států jsou média stále pod dohledem.

Honduras je v důsledku státního převratu velmi vyčerpaný a to se odráží i na jeho postoji ohledně svobody informací. Nejpůsobivější změny z roku 2010 se týkají jiných

²⁸ S Mubarakem nebo bez něj, cenzura je pořád stejná. Viz www.1-zpravy.cz

²⁹ Internet Censorship, Časopis GOOD, www.good.is/post/, r. 2008.

³⁰ Internet Censorship Časopis GOOD, www.good.is/post/, r. 2008.

³¹ Freedom House, Press Freedom; Izrael; r. 2010.

³² Svobodné sdělovací prostředky v Latinské Americe, r. 2010, www.economist.com

zemí Střední Ameriky. Ve stále nebezpečném El Salvadoru dochází k prudkému poklesu cenzury informací týkajících se agrese a vážných trestných činů. Pozitivní trend se také objevuje v Guatemale. Panama má namířeno opačným směrem, v atmosféře mezi médii a úřady se objevuje stále více napětí. Během této doby si sousední Kostarika stále drží pozici mezi nejvýše řazenými zeměmi Latinské Ameriky v žebříčku úrovně svobody informací.

Podle Výboru na ochranu novinářů (CPJ), bylo od roku 2006 v Mexiku nejméně 37 pracovníků médií zabito nebo napadeno. K většině těchto trestných činů došlo na hlavních trasách obchodu s drogami. Kolumbijský tisk čelil v minulosti podobnému nebezpečí, zejména ve vzdálených městech. Podle CPJ, bylo v Kolumbii mezi lety 1997 až 2003 celkem 51 novinářů zabito. Tento počet klesl na „pouhých“ 11 mezi léty 2004 až 2010.

Situace kolem svobody informací je napjatá také v Dominikánské republice z důvodu přítomnosti korupce a obchodu s drogami, což se však stává předmětem kritiky andských zemí. Bolívie a Ekvádor přestali stoupat v žebříčku úrovně svobody informací v důsledku násilných činů, zastrašování a zablokování činností cílených na novináře. Tato situace ovlivňuje státní i soukromá média. Peru opět ve svém umístění pokleslo, jelikož počet útoků na novináře je v některých jeho částech stále vysoký, stejně jako cenzura objednaná vysoce postavenými úředníky. Stejně faktory vysvětlují seskok Venezuely, kde monopolní režim v oblasti audiovizuálních pozemních vysílacích sítí a nadměrné vysílání dlouhých projevů prezidenta, nechávají jen malý prostor pro pluralitu. Peru však udělalo malý krůček vpřed, když Stálý výbor parlamentu dne 21. července schválil novelu trestního zákona o zrušení trestného činu hanobení odnětím svobody.³³

V červenci 2010 se kubánské státní orgány zavázaly propustit všech 52 zbývajících vězňů z tzv. Skupiny 75 během 3 až 4 měsíců na základě dohody, kterou uzavřela katolická církev s kubánským prezidentem Raúlem Castrem. 30. března byli propuštěni na svobodu dva poslední vězni. Oba muži byli mezi 75 osobami uvězněnými během masivního zákroku proti kubánskému disentu v březnu 2003, známém jako Černé jaro. Většina uvězněných byla obviněna ze zločinů zahrnujících „činy namířené proti nezávislosti státu“, jelikož údajně měli být finančně a materiálně podporováni nevládními organizacemi financovanými americkou vládou.

Amnesty International věří, že aktivity, na jejichž základě byli usvědčeni, nepředstavovaly nic jiného než legitimní uplatňování práva na svobodu projevu, shromažďování a sdružování. Na Kubě jsou však tyto svobody významně limitovány zákonem. Všichni zmínění byli odsouzeni k 6 až 28 letům vězení v rychlých a nespravedlivých procesech.³⁴

---

³³ NOTEWORTHY BREAKTHROUGHS IN CENTRAL AMERICA ; BRAZIL VAULTS BACK INTO THE TOP OF THE INDEXM, Reporters without borders, en.rsf.org.

³⁴ Kuba: Dva poslední vězni svědomí ze skupiny 75 propuštěni, Amnesty International, www.amnesty.cz.

7. Spojené státy americké

Spojené státy americké nejsou samostatným regionem, přesto si zaslouží zvláštní pozornost. Spojené státy jsou často autory řady výtek na porušování lidských práv ve světě. Samy se však občas dostávají pod palbu kritiky lidsko-právních organizací. Pokud však hovoříme o svobodě projevu, je třeba si uvědomit, že USA jsou liberálnější než mnohé evropské země. Například co se týče popírání holocaustu a tzv. verbálních deliktů v této oblasti vůbec.

V minulosti byly Spojené státy chráněny proti cenzuře a vládním zásahům blokující internetový obsah. Ministryně zahraničí USA Hillary Clinton označuje svobodu projevu na internetu jako jednu z priorit americké zahraniční politiky. Zároveň zdůrazňuje, že je potřeba silnějšího právního postihu hackerů, jejichž cílem jsou americké zájmy.

Reportéři bez hranic Clintonovou oceňují za odhodlání věnovat více prostředků na vývoj softwaru obcházejícího cenzuru a podporu iniciativ internetové svobody.³⁵

Díky Wikileaks, internetovému serveru, který zveřejnil tisíce tajných diplomatických depeší, byla odhalena vážná porušení lidských práv, a to zejména v případech mučení a špatného zacházení se zadrženými. Reportéři bez hranic jsou znepokojeni útoky na ty, kteří spolupracují s Wikileaks a odsuzují jakýkoliv pokus o blokování nebo cenzuru této webové stránky. Bradley Manning, americký armádní analytik původem z Bagdádu, byl na základě obvinění z velezrady 6. června zatčen. Je podezřelý z úniku důvěrných materiálů na Wikileaks, včetně videa z amerického vrtulníku při náletu v Bagdádu v červenci 2007, při kterém byli zabiti dva zaměstnanci Reuters.³⁶

8. Asie

Mnoho autoritářských režimů omezuje média, ať už za účelem manipulace s veřejným míněním v zemi, eliminace protistátních kritiků nebo uveřejňování citlivých a pro daný režim ne příliš lichotivých informací. Dále jsou v takovýchto státech na denním pořádku případy, kdy jsou „nepohodlní“ novináři vydírání, omezování ve své práci, zavírání do vězení či dokonce fyzicky napadání.³⁷ S rozmachem internetu se v posledních letech rozšířila i cenzura a omezování svobody slova na internetu.³⁸ „Závadné“ stránky jsou napadány hackery či odstavovány, internetové vyhledávače jsou cenzurovány tak, aby nebylo možné vyhledat „nežádoucí“ informace.

Svoboda tisku v Rusku postupně vymírá. V dubnu roku 2000 převzalo konsorcium blízké Kremlu, NTV, poslední nezávislou celostátní televizní společnost a propustilo téměř celé vedení. Když novináři, kteří po převzetí moci rezignovali, hledali uplatnění

³⁵ Hillary Clinton's historic speech, Reporters Without Borders, en.rsf.org.

³⁶ Call for transparency on the part of us and Iraqi authorities after wikileaks revelations, Reporters Without Borders, en.rsf.org.

³⁷ Reporters Without Borders – Press Freedom Ranking 2007. filipspagnoli.wordpress.com.

³⁸ Internetová cenzura ze strany státu ve světě. www.thenutgraph.com.

v další televizní stanici vlastněné zakladatelem NTV Vladimírem Gusinským, začaly jejich nového zaměstnavatele okamžitě stíhat daňové úřady. Tištěná média jsou sice stále formálně nezávislá, ve všem podstatném se však shodují s vládní linií.³⁹ Průzkum uspořádaný v roce 2000 Fondem veřejného mínění ukázal, že 57% Rusů schvaluje cenzuru.

Za posledních 10 let bylo zavražděno pět novinářů předních ruských nezávislých novin Novaja Gazeta. V roce 2009 jsme byli svědky nezvyklého počtu mrtvých, kteří pracují na odhalování projevů porušování práv v oblasti severního Kavkazu.⁴⁰

V Rusku však dochází i k dalším podezřelým úmrtí investigativních novinářů. V listopadu 2009 byla nalezena mrtvá Olga Kotovská, zakladatelka televizní stanice Kaskad. Kotovská údajně spadla ze čtrnáctého patra jedné z budov v centru Kaliningradu šest dní poté, co kaliningradský arbitrážní soud rozhodl, že byla neprávem připravena o kontrolu nad televizní stanicí Kaskad, a že dokumenty dokazující převod kontroly novému majiteli byly padělané. Od března 2000 bylo v Rusku zabito v souvislosti s jejich prací nejméně 22 novinářů.⁴¹

Zkušenosti Microsoftu z Ruska ukázaly, že vlády mohou využívat autorských práv jako záminky pro potlačení politického projevu v jiných částech světa.⁴²

V Turecku byla webová stránka YouTube zablokována několik let, protože odmítala blokovat vládou nežádaný obsah, který je podle místních zákonů nezákonný.⁴³

„Arabský svět je politická poušť bez skutečných politických stran, bez svobodného tisku, a poskytuje jen nepatrně příležitosti pro vyjádření nesouhlasu. Mešita se stala jediným místem, kde se probírá politika. Je to jediná instituce, která nemůže být v muslimské společnosti úředně zakázána.“⁴⁴

V Íránu byl zase po tříletém soudním procesu k roku vězení a pětiletému zákazu politické činnosti odsouzen přední žurnalista a bojovník za zrušení trestu smrti Emadeddin Baghi. V současné době si své tresty v íránských vězeních odpykává nejméně 29 novinářů.⁴⁵

---

³⁹ Caryla, Ch.: „Sticking to the Party Line“, 16. dubna 2001; „All Putin All the Time“, 16. dubna 2001; a „Comrade Putin’s New Russia“, 7. května 2001, Newsweek International. www.nytimes.com/2008/11/30/magazine/30_google-t.html

(discussing struggle between Google and Turkey over YouTube videos).

⁴⁰ Milashina, E.: The High Price of Journalism in Putin’s Russia, News, www.hrv.org.

⁴¹ Prominent woman journalist killed suspicious fall from building, Reporters Without Borders, en.rsf.org.

⁴² Levy, C. J.: „Russia Uses Microsoft to Suppress Dissent“, NY Times, September 11, 2010, www.nytimes.com.

⁴³ See Jerrrey Rosen, „Google’s Gatekeepers“, New York Times, Nov. 28, 2008,

⁴⁴ A year in prison and five-year political ban for dissident journalist, Reporters Without Borders, en.rsf.org.

⁴⁵ Zakaria, F.: Budoucnost svobody, 2004, str. 176.

S technologickým pokrokem a v době, kdy se stal průmysl ziskovějším, se nadnárodní společnosti rychle přizpůsobily korupci ve vládě a v některých případech lidem, jež sami porušují lidská práva. Příkladem je vytvoření "velkého čínského firewallu", technologie, jež pozorně sleduje činnost uživatelů internetu a blokuje přístup k informacím. Lidé v Číně, kteří chtějí vyhledat webové stránky Amnesty International či jiných organizací pro lidská práva, končí s nepořízenou.

Společnost Google obvinila čínskou vládu z toho, že se snaží nabourávat do služby Gmail a získávat tak přístup k osobním informacím a kontaktům důležitých obchodníků, politiků či členů opozice.⁴⁶

Také jsme byli svědky uvěznění internetových disidentů, jako Shi Tao. Čínský novinář byl uvězněn na 10 let za odeslání e-mailu na prodemokratické webové stránky ve Spojených státech, píšící o 15. výročí náměstí Nebeského klidu.⁴⁷ Případem Shi Taa a dalších disidentů se zabývá i Amnesty International. Do boje proti tomuto bezpráví se můžete zapojit i Vy⁴⁸. Známý je také fakt, že pokud internetový uživatel zadá do čínské verze vyhledávače Google slova „1989 Náměstí Nebeského klidu“, tak neobjeví informace o krvavém masakru studentů, jejichž demonstrace byla potlačena státními ozbrojenými jednotkami, ale nevinné turistické informace a ani zmínku o událostech z roku 1989. V prosinci roku 2009 byl zatčen a odsouzen na jedenáct let tvrdé vazby intelektuál a v současnosti čerstvý držitel Nobelovy ceny míru Liou Siao-po (v anglickém přepisu Liu Xiaobo) za to, že na internetu uveřejnil své proti vládní názory

⁴⁶ Kasík, P.: Google: Čína nás smiřuje, končíme s cenzurou. technet.idnes.cz.

⁴⁷ Internet Censorship, www.amnestyusa.org/our-work/.

⁴⁸ Kampaň Amnesty International www.3minutystaci.cz

a podpořil vydání a rozšíření Charty 08 – dokumentu požadujícího v Čínské lidové republice politické reformy a demokratizaci společnosti.⁴⁹

Čína vytvořila světově nejpropracovanější systém on-line cenzury a dohledu. Zároveň podporuje rozvoj internetu pro obchodní účely, čínská vláda tvrdě kontroluje obsah své politiky a historie a tak změnila internet na nástroj pro šíření své propagandy.⁵⁰

Velmi špatné podmínky v jihovýchodní Asii jsou také v Barmě a ve Vietnamu,⁵¹ zdejší situace je přesto stále lepší než ve výše zmíněné Číně.

Omezená svoboda tisku je případem i Singapuru, kde je zákaz některých zahraničních novin. Tento problém se však již stává zanedbatelným s možností neomezeného přístupu na internet.

9. Závěr

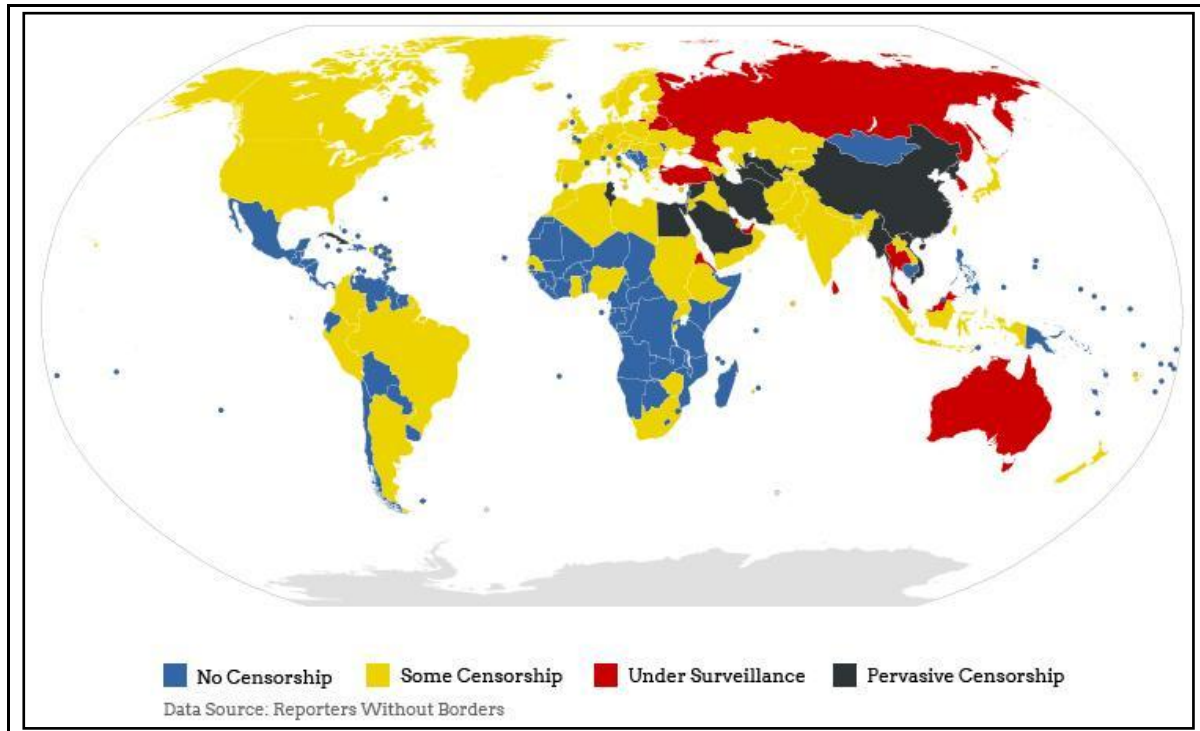
Je třeba si uvědomit, že svoboda slova neznamena pouze samotnou svobodu projevu, ale skrývá řadu důležitých práv, která jsou dnes a denně na celém světě porušována. V tomto případě se jedná o řadu politických práv, práv spojených s tiskem a žurnalistikou, svobodu vyjadřování či svobodu projevu a mnoho dalších. Porušování svobody projevu však má někdy i svůj dobrý důvod. Například omezení šíření dětské pornografie, hanobení národa a rasy, šíření toxikomanie, pomluvy, popírání holocaustu, nakládání s osobními údaji apod. Nástrojem k omezení této svobody mohou být například kontroverzní tiskové zákony, odposlechy, "náhubkové" zákony. Samotné nástroje sloužící k boji s těmito sociálně patogenní jevy jsou v řadě zemí velmi sporné a linie mezi bojem proti nim a účelovou cenzurou politické vůle je velmi tenká. Tyto mechanismy je i nadále potřeba zdokonalovat.

---

⁴⁹ Internet Enemies, Reporters Without Borders. en.rsf.org. Oficiální stránky Charty 08. www.charter08.eu.

⁵⁰ Hillary Clinton's historic speech, en.rsf.org.

⁵¹ Informační stránky o disidentském hnutí ve Vietnamu (CS). www.vndi.eu/News/Index.htm.

10. Sporné otázky

1. Absolutní volnost = žádná cenzura vs. „zdravá cenzura“ = zákazy dětské pornografie, šíření toxikomanie, popírání holocaustu, šíření nenávisti proti určitým skupinám či rasám -> ale také možnosti zneužití!
2. Nástroje zlepšení situace (vládní kroky, nezávislé organizace, novinářské organizace, tlak společnosti)
3. Bezpečností otázka novinářů
4. Trestnost odposlechů, tajných videokamer atd. („náhubkové“ zákony atd.)
5. Vlastnění mediálních korporací vládními činiteli = střet zájmů

11. Zdroje

Internetové:

www.allbusiness.com

www.economist.com

www.hrw.org

www.charter08.eu

www.idnes.cz

www.lidskaprava.cz

www.nytimes.com

www.pctuning.tyden.cz

www.vndi.eu

www.thenutgraph.com

Monografie a dokumenty:

Africká charta lidských práv a práv národů, r. 1981
Americká úmluva o lidských právech, r. 1969
Budoucnost svobody, Frareed Zakaria
Staples, William R., Encyclopedia of privacy
Listina základních práv a svobod, Česká republika, r. 1992
Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, r. 1966
Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, r. 1950
Všeobecná deklarace lidských práv, OSN, r. 1948
Všeobecná deklarace lidských práv, článek 19, OSN, r. 1948
Windhoekská deklarace, OSN, r. 1991

Ostatní:

Freedom House, www.freedomhouse.org
Časopis GOOD, www.good.is
Amnesty International, www.amnesty.cz, www.amnestyusa.org
Internet Watch Foundation
Newsweek International
Reporters without borders, www.en.rsf.org
SEEMO, www.seemo.org
Alternativna Televizija, www.atvbl.com

Zpracování: Zuzana Procházková, Jan Zipser

Redakční úprava: Petra Pejchová, Votěch Fiala, Laura Havlová, Dominika Holečková, Filip Chráska, Tomáš Konečný, Jan Potucký, Thu Thuy Truong, Jan Zipser

Grafická úprava a tech. spolupráce: Zuzana Procházková

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XVII. ročníku Pražského studentského summitu.

Odborná spolupráce: Výzkumné centrum AMO (ředitel JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, PhD.)

© AMO 2011

Model OSN

Asociace pro mezinárodní otázky,
Žitná 27, 110 00 Praha 1
Tel./fax: +420 224 813 460,
e-mail: summit@amo.cz,
IČ: 65 99 95 33

»www.amo.cz«

»www.studentsummit.cz«

TOP PARTNEŘI

GENERÁLNÍ PARTNER
MODELU OSN

HLAVNÍ PARTNER
MODELU OSN

OD KOMERČNÍ BANKY

HLAVNÍ PARTNER
MODELU NATO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

MODEL NATO IS CO-SPONSORED BY
THE NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION

HLAVNÍ PARTNER
MODELU EU

Zastoupení
Evropské komise
v České republice

PARTNER ZAHÁJENÍ

PARTNER JEDNÁNÍ

UNIVERZITNÍ
PARTNER

DODAVATELÉ SLUŽEB

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

RESPEKT

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

PARTNER CHRONICLE

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

Pražský studentský summit
projekt Asociace pro mezinárodní otázky